

การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ของประชาชน
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

นางสาวภวิกา ไชยดวง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-0798-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE RESTRICTION ON THE LIBERTIES OF TRAVEL
AND MAKING THE CHOICE OF RESIDENCE OF PEOPLE UNDER
THE CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND, B.E. 2540

Miss Pavika Chaiduang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Department of Law

Faculty of Law

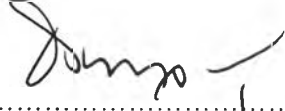
Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-0798-5

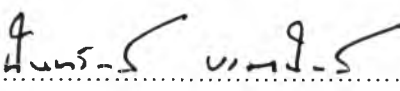
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ของประชาชน
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
โดย นางสาวภวิกา ไชยดวง
สาขาวิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

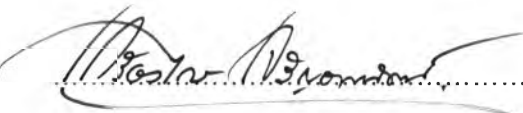

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์รชทอง จันทรางศุ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์รชทอง จันทรางศุ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสกาวงศ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์)

ภวิกา ไชยดวง : การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ของประชาชนตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.THE RESTRICTION ON THE LIBERTIES OF TRAVEL AND MAKING THE CHOICE OF RESIDENCE OF PEOPLE UNDER THE CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND, B.E.2540
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์, 223 หน้า. ISBN 974-13-0798-5

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้มีการบัญญัติรับรองถึงเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรของประชาชนไว้ในมาตรา 36 แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้มีการตรากฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ของประชาชนได้ ทำให้ในอนาคตอาจมีการออกกฎหมายที่มีเนื้อหากระทบต่อเสรีภาพดังกล่าวของประชาชน โดยในการนี้จะศึกษาถึงขอบเขตและเงื่อนไขในการตรากฎหมาย ทั้งที่ให้การรับรองเสรีภาพและที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ของประชาชน โดยได้ศึกษาหลักกฎหมายในเรื่องดังกล่าวของต่างประเทศด้วยเพื่อให้เป็นประโยชน์สำหรับก้าวรวางแนวทางเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตในการออกบทบัญญัติที่จำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่

จากการศึกษาพบว่า มาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้การรับรองเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรของประชาชน ขณะเดียวกันก็ได้เปิดช่องให้มีการตราบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาจำกัดหรือกระทบกระเทือนเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวด้วย โดยในการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปไว้ว่า” การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ นอกจากนี้การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลยังต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้น การที่รัฐจะให้อำนาจในการออกกฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ของประชาชนจึงต้องอยู่ในขอบเขตบทบัญญัติที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ทำกการให้อำนาจของรัฐหรือองค์กรของรัฐในการจำกัดเสรีภาพของประชาชนนั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสรีภาพของประชาชนมากเกินกว่าประโยชน์ของมหาชนที่จะได้รับ รัฐหรือองค์กรของรัฐจะต้องละเว้นไม่ใช้มาตรการการออกกฎหมายนั้นนั้นบังคับแก่ประชาชน

ผลที่ได้จากการศึกษาคือแม้ว่าประชาชนทุกคนจะมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ซึ่งถือเป็นสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลไม่สามารถถูกล่วงละเมิดจากรัฐได้ แต่ก็มิได้หมายความว่าไม่สามารถจำกัดเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวนั้นได้เลย หากแต่การจำกัดเสรีภาพในเรื่องนั้นต้องอยู่ในขอบเขตและเงื่อนไขตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้เท่านั้น คือ เพื่อความมั่นคงของรัฐ เพื่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน เพื่อการผังเมืองและเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์ เพราะฉะนั้นถ้าเข้าใจอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กล่าวมาแล้วแม้เนื้อหาของกฎหมายนั้นจะเป็นการจำกัดหรือกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรของประชาชนก็สามารถกระทำได้โดยไม่ได้ถือว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ภาควิชา.....นิติศาสตร์.....
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา.....2543.....

ลายมือชื่อนิสิต.....ภวิกา ไชยดวง.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....น.ส.นันทวัฒน์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4086108534 : MAJOR : LAW

KEY WORD : LIBERTY / RESTRICTION / LAW / CONSTITUTIONALISM / HUMAN RIGHTS

PAVIKA CHAIDUANG:THE RESTRICTION ON THE LIBERTIES OF TRAVEL AND MAKING THE CHOICE OF RESIDENCE OF PEOPLE UNDER THE CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND,B.E.2540.

THESIS ADVISOR ADVISOR PROFASSOR. NANTAWAT BORAMANAND, Ph. D. 223 pp.

ISBN 974-13-0798-5

The purpose of thesis is to study the article 36 of Thai constitution (a.d.1977),which is stating that the freedom of the people in travelling and making the choice of residence within the kingdom of Thailand is recognized by law. Meanwhile,this law allow that the freedom in travelling and choosing the residential area of the people be restricted. It is,therefore, that in the future, there might be some new laws enacted and affect the freedom of people, in this thesis, the author studied the extent and the condition of the enactment in both recognizing the freedom and restricting the freedom. In travelling and choosing the residential area. In addition, the author also studied the international law concerning about this thesis, in order that it would be useful for confining the limitation of the freedom in both cases.

From the research , Act 36 of Thai constitution enacted that the freedom in travelling and choosing the residential area of the people is recognized. Yet, it opens that there can be some enactment which their content limit or affect those freedoms. The enactment to limit the right and the freedom of the people in Act 29 of Thai constitution stating that there cannot be any limitation of the right and freedom of a person, except when it is necessary and the constitution indicated. Nonetheless , it cannot affect the essence of the right and the freedom of the people, in addition, the limitation of both right and freedom of a person has to be in general, not tending to use with any particular case or any particular person. And this also has to be specified and recognized by law. State, therefor, must enact the law of limiting the freedom in travelling and choosing the residential area within the extent the constitution grants. However, if the power use of state or the governmental organizations in limiting the freedom of the people creates rather a great impact on the freedom than the benefit, state or any governmental organizations must restrain from issuing that law.

The result of this research is that although everybody has freedom in travelling and making the choice of residence within the kingdom of Thailand, which is the right and the freedom that cannot be infringed by state, it never means that those freedom will not be restricted. However, the restriction of those freedom will be within the security of the State, public order, public welfare, town and country planning or welfare of the youth. If fits into the above cases, though the content of the law limits or affects the freedom in travelling and making the choice of his or her residence within the Kingdom, that law can be enacted without regarding that it violates the constitution.

Department.....Law.....

Student's signature..... *พวิกา ไชยดวง*

Field of study.....Law.....

Advisor's signature..... *น.ส. นันทาวต บอระมานันต์*

Academic year.....2000.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรรมานันท์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า และให้เกียรติรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทั้งยังกรุณาให้คำแนะนำและชี้แนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเนื้อหาและความถูกต้องอย่างละเอียด ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขข้อบกพร่อง ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ธงทอง จันทรางศุ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นประธาน กรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสกาวงศ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์ ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาตรวจสอบเนื้อหาโดยละเอียด ตลอดจนให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขข้อบกพร่องในวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำต่างๆในการก่อให้เกิดประเด็นในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณ พันตำรวจโท วิชัย ประสิงห์โต สารวัตรงาน2กองกำกับการ2บก.อก.สตม.(สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง)คุณวิวัฒน์ จงพิทักษ์สวัสดิ์ และเจ้าหน้าที่หน้าที่บริษัทการบินไทย มหาชน (จำกัด) คุณบรรพต เจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ กรมสนธิสัญญา กลุ่มงานนิติการ กรมการบินพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายวัฒนธรรมและวีซ่าสถานทูตฝรั่งเศส และสถานทูตอเมริกา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เจ้าหน้าที่กองนิติการและกองนโยบายกระทรวงคมนาคม เพื่อนๆ และพี่ๆ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์นี้ รวมถึงตลอดถึง บรรณารักษ์ คุณ ศุภรวิดี บุญชุ่มและเจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความเอื้อเฟื้อด้วยดีมา โดยตลอด ผู้เขียนขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้กำลังใจและให้สิ่งที่ดีที่สุดแก่ ผู้เขียนเสมอมา ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัว และคุณสุทธิศักดิ์ สิริเจริญสุข ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนด้วยดีมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 สมมติฐาน	4
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรองสิทธิและเสรีภาพและการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ	5
2.1 แนวความคิดในการรับรองสิทธิและเสรีภาพ	5
2.1.1 ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ	9
2.1.2 ทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยม	13
2.2 การรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน	17
2.2.1 ทฤษฎีปัจเจกชนนิยม	22
2.2.2 หลักนิติรัฐและการจำกัดขอบเขตอำนาจรัฐ	24
2.3 แนวความคิดในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ	27
2.3.1 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีรัฐธรรมนูญให้อำนาจ	31
ก. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยไม่มีเงื่อนไข	33
ข. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยมีเงื่อนไข	33
ค. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องเป็นไปตามบทบัญญัติ	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3.2 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ	35
2.3.3 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป	41
2.3.4 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำเท่าที่จำเป็น	42
2.3.5 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่ได้	43
2.3.6 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพกับหลักแห่งความเหมาะสม	44
2.4 หลักเกณฑ์ที่ใช้บังคับในกรณีที่ต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพ	45
2.4.1 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นและสังคม	45
2.4.2 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจากการละเมิดของรัฐ	47
2.4.3 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจากการละเมิดของปัจเจกชน ...	49
บทที่ 3 เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่และการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ	53
3.1 ประเทศฝรั่งเศส	54
3.1.1 การจำแนกตามหลักดินแดน	59
3.1.1.1 เสรีภาพในการเดินทางภายในราชอาณาจักรและการเลือกถิ่นที่อยู่	59
ก. เสรีภาพในการเดินทางไปมาและการเลือกถิ่นที่อยู่	60
ข. กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง	66
3.1.1.2 เสรีภาพในการเดินทางออกนอกราชอาณาจักร	68
3.1.1.3 กำหนดระยะเวลาของชาวต่างชาติ	72
3.1.1.4 การเดินทางออกนอกดินแดนของชาวต่างชาติ	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.1.2 จำแนกตามการใช้อำนาจของรัฐ	79
3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา	80
3.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีสิทธิและเสรีภาพในสหรัฐอเมริกา	81
3.2.2 รัฐธรรมนูญอเมริกากับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	84
3.2.3 เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่	86
3.2.4 สิทธิและคนต่างด้าวในกรณีที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา	91
3.3 คนต่างด้าวกับความรับผิดชอบของรัฐ	98
บทที่ 4 เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ของประเทศไทย	100
4.1 แนวความคิดเกี่ยวกับเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ของประเทศไทย	100
4.1.1 เสรีภาพในการเดินทาง	108
4.1.1.1 เสรีภาพในการเดินทางภายในราชอาณาจักร	112
4.1.1.2 เสรีภาพในการเดินทางเข้า - ออกนอกราชอาณาจักร	116
4.1.2 เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่	118
4.2 บุคคลผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพและความผูกพันของสิทธิและเสรีภาพ	124
4.2.1 บุคคลผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่	124
4.2.2 ความผูกพันของสิทธิและเสรีภาพ	129
4.2.2.1 ความผูกพันของสิทธิและเสรีภาพต่อฝ่ายนิติบัญญัติ	129
4.2.2.2 ความผูกพันของสิทธิและเสรีภาพต่อฝ่ายบริหาร	130
4.2.2.3 ความผูกพันของสิทธิและเสรีภาพต่อฝ่ายตุลาการ	130
4.3 ขอบเขตการให้บังคับของสิทธิและเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่	131

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4 บทบัญญัติของกฎหมายอื่นในการรับรองเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่	136
4.4.1 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522	136
4.4.2 พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521	139
4.4.3 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจัดระเบียบการจอดยานยนต์ พ.ศ. 2516	140
4.4.4 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2521	141
4.4.5 พระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. 2499	145
4.4.6 พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534	146
4.4.7 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	148
4.4.8 พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. 2493	150
4.4.9 บันทึกเรื่องการดำเนินการตามมาตรการไม่ส่งเสริมการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	152
บทที่ 5 ศึกษาและวิเคราะห์การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ของประเทศไทย	153
5.1 แนวความคิดและความเป็นมาของการบัญญัติข้อจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่	155
5.2 หลักเกณฑ์ในการตรากฎหมายที่ถือเป็นการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรของประชาชนที่ชอบด้วยกฎหมาย	158

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 ขอบเขตและเหตุผลของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ	160
5.4 เจื่อนไขของรัฐธรรมนูญในการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและการ เลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร	162
ก. เพื่อความมั่นคงของรัฐ	164
ข. เพื่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน	167
ค. เพื่อการผังเมือง	168
ง. เพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์	172
5.5 วัตถุประสงค์ของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ	174
บทที่ 6 สรุป	179
เอกสารอ้างอิง	192
ภาคผนวก	200
ประวัติผู้เขียน	223